

DE DOLMENS VAN WERIS

Flierefluiter © 2009

Rond het Belgische plaatsje Weris in de Ardennen bevinden zich een aantal interessante megalithische monumenten waarvan de dolmens en de menhirs de meest imposante zijn. Het megalithische complex van Weris is uniek in de Lage Landen vanwege een aantal alignments die de monumenten met elkaar en met de seizoenen verbinden.

De SOM cultuur

De Belgische megalieten zijn gebouwd door de mensen van de zogenaamde SOM cultuur. Deze cultuur ontstond rond 3700 BCE in het huidige België en Noord/Frankrijk uit het samengaan van stammen jagers-verzamelaars met landbouwers van het Chasseen en de Michelsbergcultuur. Vroeger dacht men dat deze cultuur meer naar het Zuiden ontstaan was tussen de rivieren Seine, Oise en Marne en daar danken ze dan ook hun naam aan. Deze cultuur bestond tot ongeveer 2700 BCE maar invloeden van de SOM cultuur blijven ook nog in het millennium daarna aanwijsbaar.

De mensen van de SOM cultuur hadden een voorkeur voor het collectief begraven van hun doden in grotten zoals bijvoorbeeld in Han. Waar geen grotten waren maakte ze zelf een grafkamer van hout of steen zoals dolmens. Hierin werden dan mensen begraven van beide geslachten en van alle leeftijden. Soms werd de schedel apart van de rest van het lichaam begraven. Ook zijn er grotten bekend waarin uitsluitend de resten van jonge mannen die een gewelddadige dood zijn gestorven zijn begraven zoals in de grotten bij de Marne. Zij kregen vaak hun strijdbijl mee als grafgift.

Allee Couverte

De indrukwekkendste megalieten van Weris zijn de twee dolmens; de noordelijke dolmen van Weris (Weris 1) en de zuidelijke dolmen van Oppagne (Weris 2). Beide dolmens zijn van het type 'allee couverte' dat kenmerkend is voor de SOM cultuur. Een 'allee couverte' is een langwerpige dolmen die bestaat uit draagstenen aan vier zijden en dekstenen er bovenop met binnen een vloer die vaak is verhard met stenen 'tegels'. Aan een korte zijde van de dolmen (vaak in het noordoosten) is een gat in de draagstenen gemaakt die als ingang kan dienen, een zgn 'seelenloch'. Deze ingang wordt nog benadrukt doordat er met een paar staande stenen een voorportaal wordt gevormd. Een 'allee couverte' ligt vaak in een ondiepe kuil zodat de dekstenen zich op het nivo van het maaiveld bevinden. Soms stond een 'allee couverte' gewoon op de grond en in dat geval was hij meestal bedekt met een aarden heuvel.

Weris

Rond het dorpje Weris staat een groot aantal megalieten, twee dolmens en een tiental menhirs, die allemaal met elkaar in verband staan. Dolmen van Oppagne (Weris 2) met Seelenloch De bekendste en grootste van deze megalieten is de dolmen van Weris. Deze noordelijke dolmen is 11 meter lang, 5 meter breed en 2 meter hoog en ligt op het maaiveld. De vloer is niet verhard. Aan de noordoostelijke, korte zijde zit een voorportaal en een seelenloch en voor de dolmen staan een drietal menhirs. In deze dolmen zijn de resten van verschillende mensen gevonden samen met wat pijlpunten van de SOM cultuur en aardewerk van de trechterbekercultuur.

Anderhalve kilometer naar het zuiden staat de dolmen van Oppagne. Deze is 10 meter lang, 5 meter breed, 2 meter hoog. Deze dolmen ligt in een kuil en heeft ook een seelenloch met voorportaal aan de noordoost zijde. Van binnen is deze dolmen er krap, de ruimte tussen de, verharde, vloer en het plafond is circa 80 centimeter. In deze dolmen zijn resten van een tiental mensen, wat stukken vuursteen en aardewerk van de trechterbekercultuur gevonden. Bij deze dolmen staat een kleine alignment van vijf menhirs.

Tussen de beide dolmens staat een menhir van 4 meter hoog, de 'menhir Danthine'. Een kilometer ten zuiden van de zuidelijk dolmen staan nog twee menhirs bij elkaar en 500 meter ten noorden van de noordelijke dolmen staat ook een kleine menhir, de 'menhir de Morville'. De megalieten van Weris hangen allemaal met elkaar samen. De twee dolmens en de menhirs in het noorden, het zuiden en ertussen staan vrij nauwkeurig op een rij en vormen een lijn van ongeveer 7 kilometer in noord-noordoostelijke richting. Van beide dolmens is het 'seelenloch' op deze lijn gericht. Verder hangen de beide dolmens sterk samen met de 'Pierre Haina', de 'steen der voorouders'.

Deze 'Pierre Haina' is een natuurlijke rots van 4 meter hoog die door mensen is bewerkt. De steen ligt op een heuvel en is vanaf beide dolmens zichtbaar. Hij wordt ook wel de 'witte menhir' genoemd omdat hij tot aan het begin van vorige eeuw op 21 maart door de bewoners van Weris wit geverfd werd.

Ook in de tijd van de SOM cultuur werd de Pierre Haina met de equinoxen in verband gebracht. De steen ligt exact ten Oosten van de dolmen van Weris. Gezien vanaf de dolmen komt op 21 maart en 21 september (lente- en herfstequinox) de zon exact boven de Pierre Haine op, en gezien vanaf de Pierre Haine gaat hij op die data exact achter de dolmen van Weris onder. De Pierre Haina staat ook in verband met de Dolmen van Oppagne en ook hierbij is er een verband met de zon. Gezien vanaf de dolmen van Oppagne komt de zon op 21 juni (midzomer) op achter de Pierre Haine en gezien vanaf de Pierre Haine gaat de zon op 21 juni onder achter de dolmen.

Zo staan niet alleen de beide dolmens in verband met elkaar en met de Pierre Haine maar ook met de zon. De noordelijke dolmen staat via de Pierre Haine in verband met de beide equinoxen en de zuidelijke met midzomer. De steen Pierre Haine staat in verband met zowel de equinoxen als midzomer.

Een andere steen die met midzomer in verband wordt gebracht is de 'grosse roche' ofwel de dikke rots. Dit is een natuurlijk rotsblok van ruim 10 meter lang met een spleet erin van 1 meter lang en 30 centimeter breed. Deze spleet bevindt zich altijd in de schaduw behalve tijdens de zonsondergangen rond 21 juni. Dan wordt de spleet een korte tijd verlicht.

Deze verbanden tussen de twee dolmens, de verschillende menhirs en de Pierre Haine laten zien dat er in Weris sprake is van verschillende megalietische monumenten die duidelijk met elkaar samenhangen en met de kringloop van de zon en de seizoenen. Dit is redelijk uniek voor onze streken. Dergelijke alignments van megalieten met de equinoxen en solstices zijn wel bekend uit Groot Brittanie en Ierland, maar in de Lage Landen komen deze eigenlijk pas in de bronstijd met grafheuvels voor. De mensen van de SOM cultuur uit Weris waren hun tijd eigenlijk ver vooruit.

Tot slot van dit artikel nog een tip voor fijnproevers. In de bossen rond Weris bevinden zich enkele muurtjes van kleine stenen. Deze muurtjes zijn ongeveer 40 centimeter hoog en hebben een lengte van meerdere kilometers. Wanneer ze gemaakt zijn weet niemand, maar het is goed mogelijk dat ze verband houden met de dolmens en menhirs uit de steentijd. Wie zin heeft om ze te volgen heeft gegarandeerd een mooie wandeling en wellicht ook een archeologische ontdekking in het vooruitzicht. Ik wens jullie allen een mooi en inspirerend bezoek aan Weris toe.

En voor de liefhebber, de brouwerij van La Chouffe is vlakbij.

Informatie:

Balfour, M. (1992). Megalithic mysteries. Dragon's World, Limpsfield.

Bom, F. (1978). Eerste Nederlandse hunnebeddengids. Ankh-Hermes, Deventer.

Clerinx, H. (2002). Kathedralen uit de steentijd. Davidsfonds, Leuven.

